

NĚKOLIK VĚT – 1989

AKTIVITA

Anotace:	Aktivita žáky seznamuje s peticí Několik vět, jejíž iniciátoři a organizátoři se v červnu roku 1989 obrátili na vládu komunistického Československa se sedmi základními požadavky. Prostřednictvím práce s dobovými materiály se žáci seznámí jak se základními fakty, tak s propagandistickou kampaní režimu vůči petici a jejím autorům.
Vzdělávací oblasti a obsahové vzdělávací okruhy:	ZV a GV: člověk a společnost, jazyk a jazyková komunikace OV: společenskovední vzdělávání / občanský vzdělávací základ, jazykové vzdělávání a komunikace
Průřezová témata:	ZV a GV: OSV, VDO (ZŠ) OV: OVDS
Klíčové kompetence:	ZV a GV: k řešení problémů, komunikativní, sociální a personální, občanské OV: k řešení problémů, komunikativní, personální a sociální, občanské kompetence a kulturní povědomí
Doporučený věk:	14+
Cíle:	Žáci: <ul style="list-style-type: none"> ▪ se seznámí s peticí Několik vět ▪ znají důvody sepsání petice Několik vět a propagandistickou kampaň proti ní ▪ dokážou pracovat s dobovými materiály
Délka:	45 min.
Pomůcky:	<ul style="list-style-type: none"> ▪ MATERIÁLY 1 a 2 ▪ PRACOVNÍ LISTY 1 a 2
Postup:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Rozdělte žáky do skupin, některým rozdejte MATERIÁL 1 a PRACOVNÍ LIST 1, jiným zase MATERIÁL 2 a PRACOVNÍ LIST 2. Poznámka: Můžete využít jen jednu z variant, záleží na tom, kolik času na aktivitu máte a s jakými tématy chcete pracovat. 2. Vyzvěte je, aby si pečlivě pročetli dobové texty, o kterých budou po přečtení ve skupinách diskutovat a formulovat do rozdaných PRACOVNÍCH LISTŮ společnou odpověď. Své postřehy mohou doplnit o zjištění a informace, které znají z jiných zdrojů. 3. Po zapsání odpovědí do PRACOVNÍCH LISTŮ zástupci jednotlivých skupin přečtou

před ostatními svá zjištění. Moderujeme společnou debatu.

4. Nejdříve nechejte mluvit zástupce skupin, které měly **MATERIÁL 2** s **PRACOVNÍM LISTEM 2**. Žáci shrnou, co se o obsahu petice dozvěděli ze svých pramenů, a pak charakterizují reakci režimní propagandy na ni. Poté vystoupí zástupci skupin, které dostaly **MATERIÁL 1** s **PRACOVNÍM LISTEM 1**, spolužákům osvětlí obsah a smysl celé petiční akce.

Reflexe:

Při závěrečné společné diskuzi společně shrneme důvody sepsání petice, stav lidských práv v komunistickém Československu, propagandistickou kampaň režimu vůči petici a jejím autorům či kontext úpadku komunismu v okolních zemích. Klíčová zjištění zapisujte přehledně v bodech na tabuli.

Zdroje:

<http://www.totalita.cz/vysvetlivky/nvet.php>

<https://plus.rozhlas.cz/nekolik-vet-prohlaseni-ktere-v-lete-1989-posunulo-dejiny-7972311>

<https://zpravy.aktualne.cz/domaci/jsme-jako-kul-v-plote-rekl-jakes-presne-pred-20-lety/r~i:article:642645/>

<https://zpravy.aktualne.cz/youtube-video/r~b019e3a298b911e39f99002590604f2e/r~i:article:642645/>

Několik vět

První měsíce roku 1989 znovu a jasně ukázaly, že i když se současné československé vedení velmi často zaklíná slovy přestavba a demokratizace, ve skutečnosti se dost zoufale vzpírá všemu, co demokracii vytváří nebo ji alespoň vzdáleně připomíná. Petice a iniciativy občanů, které samo nezorganizovalo, odmítá jako nátlakové akce, pokojná lidová shromáždění rozhání, do přípravy nových zákonů nedovoluje veřejnosti mluvit.

Tytéž měsíce však zároveň ukázaly, že občanská veřejnost se už vymaňuje z letargie a že stále víc lidí má odvahu veřejně projevit svou touhu po společenských změnách. Pohyb ve společnosti se tak začíná stále povážlivěji srážet s nehybností moci, roste společenské napětí a začíná hrozit nebezpečí otevřené krize. Takovou krizi si nikdo z nás nepřeje. Proto vyzýváme vedení naší země, aby pochopilo, že nadešel čas ke skutečným a důkladným systémovým změnám a že tyto změny jsou svobodná a demokratická diskuse. Prvním krokem k jakýmkoli smysluplným změnám, novou ústavou počínaje a ekonomickou reformou konče, musí tedy být změna společenského klimatu v naší zemi, do kterého se musí vrátit duch svobody, důvěry, tolerance a plurality. Podle našeho názoru je k tomu třeba:

- 1. Aby byli okamžitě propuštěni všichni političtí vězňové.*
- 2. Aby přestala být omezována svoboda shromažďovací.*
- 3. Aby přestaly být kriminalizovány a pronásledovány různé nezávislé iniciativy a začaly být konečně chápány i vládou jako to, čím v očích veřejnosti už dávno jsou, totiž jako přirozená součást veřejného života a legitimní výraz jeho různotvárnosti. Zároveň by neměly být kladeny překážky vznikání nových občanských hnutí, včetně nezávislých odborů, svazů a spolků.*
- 4. Aby byly sdělovací prostředky i veškerá kulturní činnost zbaveny všech forem politické manipulace a předběžné i následné skryté cenzury a otevřeny svobodné výměně názorů a aby byly legalizovány sdělovací prostředky, působící dosud nezávisle na oficiálních strukturách.*
- 5. Aby byly respektovány oprávněné požadavky všech věřících občanů.*
- 6. Aby byly všechny chystané a uskutečňované projekty, které mají natrvalo změnit životní prostředí v naší zemi a předurčit tak život budoucích generací, neodkladně předloženy k všestrannému posouzení odborníkům a veřejnosti.*
- 7. Aby byla zahájena svobodná diskuse nejen o padesátých letech, ale i o pražském jaru, invazi pěti států Varšavské smlouvy a následné normalizaci. Je smutné, že zatímco v některých zemích, jejichž armády tehdy do československého vývoje zasáhly, se dnes už o tomto tématu začíná věcně diskutovat, u nás je to stále ještě velké tabu, a to jen proto, aby nemuseli odstoupit ti lidé z politického a státního vedení, kteří jsou odpovědní za dvacetileté upadání všech oblastí společenského života u nás.*

Každý, kdo s tímto stanoviskem souhlasí, je může podpořit svým podpisem.

Vládu vyzýváme, aby s ním nenaložila tak, jak je dosud zvyklá s nepohodlnými názory nakládat. Zasadila by tím osudovou ránu nadějím, jimiž jsme vedeni, totiž nadějím na skutečný společenský dialog jako jediné možné východisko ze slepé uličky, v níž se dnes Československo nalézá.

Text petice obsahoval požadavky na propuštění politických vězňů, svobodnou činnost sdělovacích prostředků a nezávislých iniciativ (HOS, klub Obroda, Helsinský výbor, Mírové hnutí Johna Lennona, a další), dále veřejné diskuse o všech otázkách dějin (rok 1968), politiky a významných investičních akcích (jaderné elektrárny).

Tuto petici podepsala i řada známých osobností (zpěvačka Hana Zagorová, akademický malíř Jan Bauch, herec Jiří Bartoška), Jiné známé osobnosti (např. Karel Gott) podepsat odmítli.

Počet signatářů neustále rostl. V listopadu 1989 ji podepsalo již kolem 47 000 lidí, byla podepisována i po 17. listopadu 1989. Jména signatářů Petice předával Ivan Medek (Hlas Ameriky) z Vídně do redakce Svobodné Evropy, která je zveřejňovala ve svém vysílání.

Proti petici byla okamžitě zahájena pomlouvačná kampaň, opět se hovořilo o „pamfletu“, avšak na rozdíl od kampaně proti Chartě 77 již naprosto bez žádoucího efektu.

DOPISY TĚCHTO DNŮ

Kdo vyhrožuje »krizí«?

Na články *Kdo seje vítr a Co mají za lubem*, zveřejněné 30. června a 1. července v Rudém právu, reagují další čtenáři.

R. Dušánek z Přerova píše: »Kdo se to chce střetnout s celou společností? Kdo to vyhrožuje otevřenou krizí? Opět je u toho Svobodná Evropa. Opět útočí proti socialismu tak, jako útočila v padesátých letech. Tehdy útočila nejen slovy, ale dávala přímo pokyny k terorismu, k vraždění funkcionářů KSČ, JZD a národních výborů. Tak tomu bylo v těch letech, o nichž chtějí některé nezákonné skupiny „diskutovat“. Jaký program chtějí nabídnout dnes? Rozhodně odsuzují tuto nátlakovou akci, která připomíná nechvalných Dva tisíce slov z roku 1968.«

R. L., dělnice z Kabla Děčín, napsala: »Ve chvílích odpočinku ráda sleduji výkony našich předních umělců, herců a zpěváků. Řadu z nich jsem si oblíbila a vždy se těším na jejich vystoupení. Jako ledová sprcha na mne zapůsobilo zjištění, že právě někteří z nich patří mezi ty, kteří se snaží vnášet do života naší společnosti neklid, chaos a rozvrat. Bylo to pro mne velké rozčarování.«

»Výzvy ke konfrontaci se socialistickým státem mě u nezákonných skupin vůbec nepřekvapuje,« píše **Z. Čížek z Nýrska**. »Jsou přece ve službách svých chlebohárců z amerických vysílaček a ti ovšem za poskytnutý žold je zase potřebují při svém křižáckém tažení proti socialistickým zemím. Překvapuje mě však, že jim na vějičku opětně sedli některé naše populární osobnosti, které máme rádi a jichž jsme si vá-

žili. Nedovedu si domyslet, oč těmto lidem skutečně jde?«

»Několik vět z amerických vysílaček znovu potvrdilo pravdivost a aktuálnost článků zahraničních zpravodajů Rudého práva v minulém měsíci, jako byl seriál článků Křižácké tažení není odvoláno. V nich je ukázáno, jak je svět protichůdný, plný rozporů, ale i útoků proti socialistickým státům. Ale celý svět potřebuje hlavně mír, jaderné odzbrojení, ochranu životního prostředí a spravedlivý ekonomický pořádek,« píše čtenář **L. Opočenský z Peček**.

K. Trník ze Sušice píše: »Vím, že mnohé se musí změnit, napravit, ale ne za každou cenu. Ne za cenu likvidace socialistické společnosti. A ti, kdo se pokoušejí hrát si s ohněm a rozsévat vítr, si musí uvědomit, že jsou určité meze. Jsme socialistickým státem, a tím také zůstaneme.« (mb)

Zdroj: Rudé právo, červenec 1989

/.../ V těchto dnech se objevila výzva s textem, v jejímž záhlaví stojí název Charta 77– Několik vět. Šíří se po vlnách éteru z hlasatelny Svobodné Evropy. Jde z rukou a hlav chartistů a jejich vyznavatelů či obdivovatelů. Výzva zní k pochopení, že nadešel čas ke skutečným a důkladným systémovým změnám, které musí provázet zásadní změna společenského klimatu. Konec citátu.

Text je určen čs. občanům a svou naléhavost jinými slovy vyjadřuje výzvou k ostré konfrontaci. Řekněme však také našimi slovy, že se jedná o výzvu ke svržení našeho společenského zřízení, že se vůbec nejedná o několik vět, ale o důmyslně koncipovanou výzvu k rozvratu, k opuštění principů socialistického státu a přestavby společnosti.

Jsou to další podněty z hlav tzv. nezávislých, jak si sami říkají, jednoznačně vedoucích k destrukci společnosti, k chaosu.

O co jim ve skutečnosti jde, jasně ukázali v poslední době v ulicích Prahy. /.../

Výzva s nadpisem Několik vět vychází z myšlenek bývalého poradce prezidenta USA Cartera, pana Brzezinského, který hlásá a předpovídá, že komunismus se už přežil a že je v posledním tažení. Brzezinski je zarytý antikomunista, nepřítel socialismu. Jemu, ale i jeho stoupencům musí být však také jasno, že boj o moc není laškování. Oč jim jde, je zcela zřejmé, určitě ne jen o několik napsaných vět. /.../

Zdroj: http://www.totalita.cz/1989/1989_0630_cst_tn_01.php

Závěrečný odstavec petice Několik vět

Vládu vyzýváme, aby s ním nenaložila tak, jak je dosud zvyklá s nepohodlnými názory nakládat. Zasadila by tím osudovou ránu nadějším, jimiž jsme vedeni, totiž nadějším na skutečný společenský dialog jako jediné možné východisko ze slepé uličky, v níž se dnes Československo nalézá.

Pročtěte si text petice a vyberte tři požadavky, které vám připadají nejpodstatnější. Svou volbu zdůvodněte a запиšte si své argumenty.

1.

2.

3.

Přemýšlejte o důvodech, které autory petice vedly k jejich zformulování. Zjistěte, na jaké konkrétní negativní skutečnosti v podaném požadavku reagovali.

1.

2.

3.

Ve které zemi současného světa by byla většina požadavků petice stále aktuální? Diskutujte, zvolte ve skupině zemi a запиšte, které z požadavků by tamní demokratická opozice mohla vznést také.

NĚKOLIK VĚT – 1989

PRACOVNÍ LIST 2

Z dobových textů (přepisu pasáže dobového televizního zpravodajství a článku z tisku) vypište vše, co jste se o petici Několik vět dozvěděli – o samotném textu petice, autorech a jejich záměrech.

Charakterizujte reakci komunistické moci na zveřejnění petice Několik vět. Napomohou vám dobové články a texty, ale také poslední odstavec samotné petice.

Charakterizujte stav komunistického Československa v létě roku 1989. Zjistěte, co se tehdy odehrávalo v sousedních komunistických zemích.
